

Tłumaczenie listu do Prezydenta RP z dnia 12 sierpnia 2016 przesłanego przez międzynarodowe stowarzyszenie sędziów Magistrats Européens pour la Démocratie et les Libertés (MEDEL)

Do Jego Ekscelencji
Pana Andrzeja Dudy
Prezydenta Rzeczypospolitej
Polskiej,

W ciągu ostatnich kilku miesięcy, wraz z innymi instytucjami europejskimi, w tym Komisją Europejską, Radą Europejską i Komisją Wenecką, MEDEL z rosnącą troską i niepokojem obserwuje rozwój sytuacji w Polsce.

Powzięliśmy również informację, iż w dniu 22 czerwca 2016, Prezydent RP odmówił powołania trzynastu sędziów sądów niższego rzędu na stanowiska w sądach różnych szczebli. Sędziowie, wskazani byli przez Krajową Radę Sądownictwa. Odmowy mianowania sędziów spotkały się ze sprzeciwem stowarzyszeń polskich sędziów ze względu na brak uzasadnienia tej decyzji.

Jak wynika z uzyskanych przez MEDEL informacji, kandydaci ci przeszli pomyślnie przez proces wyboru i nominacji przez Radę, w którym również aktywną rolę odgrywało środowisko sędziów poprzez głosowanie kandydatury na zgromadzeniach sędziów. Co więcej, decyzja Rady o przedstawieniu kandydatów, którzy pomyślnie przeszli proces wyboru zawierała uzasadnienie, zaś kandydaci, którym się nie powiodło mogli się od tych decyzji odwołać do Sądu Najwyższego.

Zasada niezawisłości sędziowskiej, bez przestrzegania której nie ma mowy o zachowaniu praworządności, jest cechą konstytucyjną demokracji na świecie. To jest tak ważne nie tylko z powodu tego, że sądownictwo działa niezależnie, ale również z tego powodu, że to sędziowie stosują prawo. W celu przestrzegania tych zasad konieczne jest wzmocnienie niezależności sądów i niezawisłości sędziów również w procesie prawidłowego toku nominacji sędziów. W ten sposób procedura mianowania sędziów powinna uwzględniać zasadę

trójpodziału i wzajemnej kontroli władz i wzmocnić zaufanie do wymiaru sprawiedliwości.

Kluczowe znaczenie ma to, że sędziowie są wybierani spośród najlepszych kandydatów, dając tym samym gwarancję, że będą orzekać bezstronnie i niezależnie. Istnienie niezależnej procedury nominacyjnej, która jest przeprowadzana w sposób otwarty i transparentny ma na celu wykluczenie nepotyzmu, patronatu politycznego oraz podejrzeń manipulacji.

Komitet Ministrów Rady Europy w zaleceniu GM/Rec (2010)12 skierowanym do państw członkowskich w kwestii sędziów wskazuje na: niezależność, efektywność i odpowiedzialność. Wskazuje nie tylko na konieczność stosowania obiektywnych kryteriów w zakresie określenia przebiegu kariery zawodowej sędziów, na którą wpływ powinny mieć kwalifikacje zawodowe, integralność, zdolności i wydajność, ale również zaleca, aby proces awansu zawodowego był niezależny od wpływu rządu i organów administracji. W przypadku tradycji nominacji sędziów dokonywanych przez głowę państwa niezwykle istotne jest, aby decyzje w tym zakresie powinny być podejmowane wyłącznie na podstawie obiektywnych kryteriów.

Artykuł 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. w tym zakresie stwierdza, że "sędziowie są mianowani przez Prezydenta na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa". Jednak nie przewiduje uprawnienia Prezydenta do odmowy takiej nominacji. Główna rola w procesie wyboru sędziów, zgodnie z konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, należy do Krajowej Rady Sądownictwa, która jest niezależnym organem, któremu przypisano kompetencję do wyboru kandydatów do stanowisk sędziowskich. Przy czym powinno się to odbywać w sposób obiektywny i transparentny, zaś współpraca Rady z Prezydentem w procesie nominacji sędziów powinna odbywać się w sposób harmonijny.

Z woli ustawodawcy głowa państwa jest ograniczona w taki sposób, że to Krajowa Rada Sądownictwa - organ Konstytucyjny, a nie prezydent, ma wyłączne prawo do proponowania kandydatów na sędziów. Przepis ten jest gwarancją zachowania właściwej równowagi między rolą Prezydenta w procesie nominacji sędziów, który z jednej strony ma

wyłączne prawo nominacji i z drugiej strony z zasadą niezależności władzy sądowniczej. Skoro przedstawiciel Prezydenta bierze udział w obradach Rady, to właśnie to jest dobry moment, by Prezydent w ten sposób zgłaszał swoje wątpliwości i zastrzeżenia co do określonych kandydatów.

Tylko w wyjątkowych sytuacjach Prezydent, jako strażnik Konstytucji RP, może odmówić przyjęcia ślubowania od kandydata na stanowisko sędziowskie, zaproponowanego przez Krajową Radę Sądownictwa. Niemniej jednak, taka decyzja musi być uzasadniona i zakomunikowana we właściwy sposób, aby umożliwić jego weryfikację i uniknąć podejrzania, że Prezydent w tym zakresie uległ naciskom lub ktoś wpływał na jego decyzje.

Zasada demokratycznego państwa prawa wyklucza wszelką arbitralność, czy też samowolę w procesie podejmowania decyzji przez władze. Każdej osobie, której taka decyzja dotyczy przysługuje prawo do złożenia odwołania od decyzji do niezależnego organu.

MEDEL oczekuje, że Pan Prezydent zrobi wszystko co w jego mocy, aby zagwarantować niezależność sądownictwa, przestrzeganie i realizację decyzji Krajowej Rady Sądownictwa. W związku z tym prosimy o ponowne rozważenie swojej decyzji i przyjęcie ślubowania od sędziów zaproponowanych przez Krajową Radę Sądownictwa do nominacji.

Pozostaję z najwyższym szacunkiem
Thomas Guddat
Vice-prezydent MEDEL